

УДК 342.723

DOI DOI https://doi.org/10.32782/galician_studies/law-2025-11-8**Дякур Марія Дмитрівна**

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри кримінального права

Чернівецького національного університету

імені Юрія Федьковича

ORCID ID: 0000-0001-5081-7842

ВІКТИМОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЖЕРТВИ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ У СФЕРІ МЕДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

У статті розглядаються кримінологічні ознаки жертви кримінальних правопорушень, що вчиняються у сфері медичного обслуговування. Вказується, що на сучасному етапі державотворення відсутній єдиний підхід до визначення поняття жертви кримінального правопорушення у кримінології та диференціації його із поняттям потерпілого у кримінальному процесі. В умовах трансформації суспільних відносин також відбулись зміни як у структурі злочинності в цілому, так і злочинної поведінки. Відповідно попередні напрацювання вчених потребують змін та доповнень, метою яких є уточнення змістовної характеристики жертви кримінального правопорушення. Зауважується, що стосується кримінальних правопорушень, які вчиняються у сфері медичної діяльності – здебільшого їх жертви відносяться до латентного типу. Вказане може бути пояснено декількома факторами. Часто пацієнти, які зазнають кримінально протиправного впливу з боку медичного працівника не усвідомлюють цього у повному обсязі. Цьому сприяє те, що непоодинокими є випадки, коли медичні працівники або не надають необхідну інформацію щодо стану здоров'я пацієнта, або страхують себе шляхом неповного внесення даних у медичні інформаційні бази. Відповідно пацієнт, якого попередньо не повідомили про всі ризики медичного втручання або існуючі способи лікування не може оцінити професійність лікаря та, відповідно, вважають, що негативні наслідки для здоров'я настали не через неправильне лікування, а у зв'язку із особливостями перебігу хвороби чи їх стану. Підсумовується, що особливості складу досліджуваного виду кримінальних правопорушень часто унеможливають своєчасне виявлення потенційно криміногенних ситуацій у сфері медичного обслуговування, що, відповідно, ускладнює виправлення віктимних настанов у жертв.

Ключові слова: жертва, потерпілий, кримінальне правопорушення, сфера медичного обслуговування, медична діяльність, медичний працівник, віктимна поведінка, латентність.

Diakur M. D. Victimological characteristics of victims of criminal offenses committed in the field of medical activity in Ukraine

The article examines the criminological features of a victim of criminal offenses committed in the field of medical care. It is indicated that at the present stage of state formation there is no unified approach to defining the concept of a victim of a criminal offense in criminology and differentiating it from the concept of a victim in a criminal process. In the context of the transformation of social relations, changes have also occurred both in the structure of crime in general and in criminal behavior. Accordingly, the previous work of scientists requires changes and additions, the purpose of which is to clarify the substantive characteristics of a victim of a criminal offense. It is noted that with regard to criminal offenses committed in the field of medical activity, most of their victims are of the latent type. This can be explained by several factors. Often, patients who are subjected to criminally unlawful influence by a medical worker are not fully aware of this. This is facilitated by the fact that there are frequent cases when medical workers either do not provide the necessary information about the patient's health status, or insure themselves by incompletely entering data into medical information databases. Accordingly, a patient who has not been previously informed about all the risks of medical intervention or existing methods of treatment cannot assess the professionalism of the doctor and, accordingly, believe that the negative health consequences did not occur due to improper treatment, but due to the peculiarities of the course of the disease or their condition. It is summarized that the peculiarities of the composition of the studied type of criminal offenses often make it impossible to timely identify potentially criminogenic situations in the field of medical care, which, accordingly, complicates the correction of victim attitudes in victims.

Key words: victim, victim, criminal offense, field of medical care, medical activity, medical worker, victim behavior, latency.

Постановка проблеми. Механізм запобігання кримінальним правопорушенням, у першу чергу, має бути спрямований на зниження ризику повторного їх вчинення як конкретною особою, так й іншими громадянами. Окрім розроблення та впровадження заходів, спрямованих на усунення криміногенних факторів та ризиків, а також девіацій кримінального правопорушника, будь-яка стратегія/концепція запобігання повинна включати віктимологічні заходи, метою яких має стати утримання осіб від потрапляння у ситуацію, що має високий віктимогенний індекс або від вторинної віктимізації (якщо особа вже була жертвою суспільно небезпечного діяння). На сучасному етапі державотворення відсутній єдиний підхід до визначення поняття жертви кримінального правопорушення у кримінології та диференціації його із поняттям потерпілого у кримінальному процесі. В умовах трансформації суспільних відносин також відбулись зміни як у структурі злочинності в цілому, так і злочинної поведінки. Відповідно попередні напрацювання вчених потребують змін та доповнень, метою яких є уточнення змістовної характеристики жертви кримінального правопорушення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Віктимологічна характеристика кримінальних правопорушень взагалі та тих, що вчиняються у сфері медичного обслуговування зокрема були предметом дослідження таких учених як О. М. Джу́жа, Є. С. Назимко, Т. І. Пономарьова, Д. М. Тичина, В. О. Туляков тощо. Однак комплексних досліджень в останні роки за цим напрямом не проводилось, що зумовило обрання теми.

Метою статті є визначення віктимологічної характеристики жертви кримінальних правопорушень у сфері медичного обслуговування.

Виклад основного матеріалу. Вчені вказують, що в основі кримінологічного терміну «жертва» безумовно знаходиться кримінально-правове – «потерпілий». Під жертвою кримінального правопорушення розуміють передусім потерпілих фізичних осіб, які визнаються такими відповідно до положень кримінального або кримінального та кримінального процесуального законодавства. Хоча окремі кримінологи не обмежуються ними й виділяють інших осіб, яким шкода завдана не безпосередньо, а опосередковано. Жертва кримінального правопорушення характеризується не лише кримінально-правовими, але й іншими ознаками, що не мають кримінально-правового значення. Основними критеріями розмежування жертви і потерпілої особи є наступні: 1) належність цих категорій до різних характеристик кримінальних правопорушень (кримінологічної та кримінально правової); 2) їм характерні різні ознаки; 3) вони мають різне призначення. Незважаючи на те, що жертвою кримінального правопорушення визнають зазвичай фізичних осіб, об'єктом кримінологічних досліджень повинні бути і юридичні особи, яким в результаті вчинення злочину чи кримінального проступку завдано шкоди. Хоча їх не обов'язково називати жертвами кримінального правопорушення [1].

По-перше, видається доцільним відзначити, що поняття «потерпілий» не доцільно вважати кримінально-правовим, оскільки це суто кримінальна процесуальна дефініція. Це можна пояснити тим, що фактично кримінальне законодавство не охоплює особу потерпілого та, окрім встановлення покарання за вчинення кримінального правопорушення у санкції кримінально-правової норми, жодним чином не встановлює інших заходів, спрямованих на зниження віктимогенного потенціалу. Лише нормами кримінального процесуального законодавства встановлюються принципи та гарантії захисту інтересів особи, що потерпіла від кримінального правопорушення в межах кримінального провадження.

У ст. 55 КПК України вказано, що потерпілим у кримінальному провадженні може бути фізична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано моральної, фізичної або майнової шкоди, юридична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано майнової шкоди, а також адміністратор за випуском облігацій, який відповідно до положень Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» діє в інтересах власників облігацій, яким кримінальним правопорушенням завдано майнової шкоди. Права і обов'язки потерпілого виникають в особі з моменту подання заяви про вчинення щодо неї кримінального правопорушення або заяви про залучення її до провадження як потерпілого. Потерпілому вручається пам'ятка про процесуальні права та обов'язки особою, яка прийняла заяву про вчинення кримінального правопорушення. Потерпілим є також особа, яка не є заявником, але якій кримінальним правопорушенням завдана шкода і у зв'язку з цим вона після початку кримінального провадження подала заяву про залучення її до провадження як потерпілого. Потерпілим не може бути особа, якій моральна шкода завдана як представнику юридичної особи чи певної частини суспільства. За наявності очевидних та достатніх підстав вважати, що заява, повідомлення про кримінальне правопорушення або заява про залучення до провадження як потерпілого подана особою, якій не завдано шкоди, зазначеної у частині першій цієї статті, слідчий або прокурор виносить вмотивовану постанову про відмову у визнанні потерпілим, яка може бути оскаржена слідчому судді [2].

Отже, як вже неодноразово зазначали вчені, поняття потерпілого у кримінальному процесі є значно ширшим, ніж поняття жертви суспільно небезпечного діяння. Одночасно із цим варто відзначити, що якщо говорити про кримінальне право, потерпілий (не жертва) розглядається як факультативна ознака об'єкта кримінального правопорушення. Такий підхід можна пояснити тим, що особа, яка зазнала шкоди внаслідок вчинення щодо неї протиправного діяння входить до структури суспільних відносин, які є родовим об'єктом кримінального правопорушення.

Підтвердженням наведеної тези є підхід запропонований у проєкті нового кримінального законодавства, у якому вчені визначили поняття об'єкта кримінального правопорушення, яким, на їх думку, є передбачена цим Кодексом соціальна цінність, якій спричинюється шкода, зазначена у статтях 2.5.2–2.5.7 цього Кодексу. У випадках, передбачених цим Кодексом, ознакою об'єкта є також потерпіла особа або предмет кримінального правопорушення. Потерпілою особою є фізична особа (людина) чи юридична особа, якій спричинено шкоду кримінальним правопорушенням [3]. Отже, через такий підхід було запропоновано узаконити як поняття об'єкта кримінального правопорушення, так і закріпити у КК поняття потерпілої особи. Одночасно із цим, також варто відзначити, що вчені і в межах кримінального права пропонують вважати потерпілим як фізичну, так і юридичну особу.

Т.І. Пономарьова вказує, що під особою жертви кримінального правопорушення необхідно розуміти сукупність суб'єктивних соціально та юридично значущих особливостей, котрі в поєднанні з іншими об'єктивними умовами та обставинами сприяють та/або зумовлюють схильність людини стати жертвою суспільно небезпечного діяння, тим самим віктимізує її. Вчена вважає, що здебільшого обрання виду кримінально протиправної поведінки та жертви не залежить від набору конкретних ознак особистості кримінального правопорушника та зумовлюються його духовними, а також матеріальними потребами та вподобаннями. Що стосується жертви кримінального правопорушення, частіше за все її віктимна поведінка є результатом об'єктивних умов, в яких вона опинилась, а її особистісні якості лише сприяють або полегшують вчинення протиправного акту [4, с. 151-152].

Із таким підходом можна погодитись, оскільки часто вид кримінального правопорушення співвідноситься із типом жертви такого діяння. У віктимології також існує теорія, відповідно до якої існують випадкові жертви або жертви життєвих обставин/несприятливої життєвої ситуації. У цьому контексті мова йде про ситуації, коли щодо особи вчиняється кримінальне правопорушення, яке не зумовлено її віктимною поведінкою чи сукупністю певних особистісних характеристик. Так, наприклад, можна провести паралелі між відвертою/зухвалою поведінкою, відвертим одягом тощо та статевими злочинами; недбалим ставленням до безпеки майна та майновими злочинами; провокативною поведінкою та вбивством/тяжкими тілесними ушкодженнями. Це типові ситуації, коли часто роль жертви у механізмі кримінально протиправної поведінки кримінального правопорушника стає провідною. Поряд із цим, кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку (наприклад, воєнні злочини/злочин агресії тощо), здебільшого, не пов'язані із віктимною поведінкою осіб, які стають їх жертвами (окрім, можливо, випадків, коли жертви свідомо залишаються на окупованій території, маючи можливість евакуюватись).

Наразі наведене є актуальним напрямом реформування правоохоронних органів. Так, наприклад, у Комплексному стратегічному плані реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони визначено потребу у запровадженні періодичного анонімного віктимологічного опитування населення (victimology survey, crime survey) з метою встановлення кількості осіб, які стали потерпілими від кримінальних правопорушень певного виду, а також використання методу самозвіту (self-report survey) для анонімного з'ясування кола осіб, які вчиняли будь-які кримінальні правопорушення протягом певного періоду, складання за їх результатами віктимологічних карт [5]. Одночасно із цим, не дивлячись на позитивну правотворчу динаміку, низка проблем, пов'язаних із віктимністю залишаються поза увагою. Однією з таких проблем є висока латентність, зумовлена індивідуальною віктимною поведінкою. Остання ж, у свою чергу, через локальний характер майже не стає предметом аналізу вчених, що формує прогалини у механізмі запобігання кримінальним правопорушенням.

У механізмі кримінально протиправної поведінки, як правило, основне значення має саме індивідуальна віктимна поведінка, оскільки групова віктимізація може розглядатись у випадках вчинення лише окремих видів злочинів (таких як, наприклад, воєнні злочини, злочин агресії, геноцид тощо). Вивчення характеристики кримінально протиправної поведінки та індивідуальної віктимної поведінки дозволяє встановити тип взаємовідносин між жертвою та злочинцем, який часто визначає зміст суб'єктивної сторони кримінального правопорушення (мотив та мету).

Необхідно також відзначити і те, що часто обрання жертви кримінальним правопорушником залежить не від її поведінки/зовнішності тощо, а від особистісних настанов злочинця та мети, якої він прагне досягти через вчинення суспільно небезпечного діяння. На обрання жертви впливає багато об'єктивних та суб'єктивних факторів, що унеможлиблює концепцію беззаперечної ролі жертви як каталізатора кримінально протиправної поведінки.

Одночасно із цим, варто також відзначити, що навіть у випадку потрапляння у криміногенну ситуацію особою, яка не є віктимною (жертви життєвих обставин тощо) доцільно аналізувати вид взаємозв'язку між кримінальним правопорушником та жертвою. Це можна пояснити тим, що встановлення виду інтеракції надає можливість утримати особу від віктимізації навіть тоді, коли вона є заручником обставин. Інтеракція повинна розглядатись у тримірному розумінні – до кримінального правопорушення, під час вчинення кримінального правопорушення та на посткриміногенному етапі (наприклад, в межах досудового розслідування та судового розгляду). На певному етапі жертва у будь-якому випадку контактуватиме із особою, яка вчинила щодо неї суспільно небезпечне діяння. Якщо така взаємодія відбуватиметься за девіантним сценарієм навіть «заручник обставин» може набутися віктимних настанов та у майбутньому знову стати жертвою кримінального правопорушення.

Отже, наведене дозволяє визначити, що оскільки кримінальні правопорушення, що вчиняються у сфері медичної діяльності мають свої особливості, зумовлені специфікою елементів складів, характеристика їх жертв також відрізнятиметься від інших. Це також стосується ролі жертви у механізмі кримінально протиправної поведінки, та виду інтеракції між жертвою та кримінальним правопорушником. Відсутність статистичної інформації та необхідної кількості судових вироків ускладнює встановлення ознак жертв усіх криміналізованих суспільно небезпечних діянь, що вчиняються у сфері медичної діяльності. Враховуючи вказане, кримінологічна характеристика жертв буде викладена на підставі аналізу судових вироків та кількісних показників кримінальних правопорушень передбачених ст. 138 та ст. 140 КК України.

Типологія жертв кримінальних правопорушень, що вчиняються у сфері медичного обслуговування. Як правило, всі жертви кримінальних правопорушень можуть бути диференційовані на декілька основних груп:

1) *активні жертви* – ті, що своєю поведінкою зумовлюють бажання вчинити щодо них кримінальне правопорушення. До такого типу жертв можуть відноситись особи, які відрізняються максимально високим ступенем віктимності, яка проявляється через активне порушення правил безпечної поведінки. Наприклад, перебування у нічний час у безлюдних місцях, носіння відвертого одягу, демонстрація високого рівня матеріального забезпечення тощо;

2) *пасивні жертви* – ті, що зумовлюють бажання вчинити щодо них кримінальне правопорушення відсутністю активного опору та протидії злочинцю. До такого типу жертв можуть відноситись особи, які не унеможлиблюють вчинення суспільно небезпечного. Наприклад, не забезпечують майно додатковими засобами захисту (сигналізація, камери відеоспостереження) тощо;

3) *провокативні жертви* – ті, що зумовлюють вчинення щодо них кримінального правопорушення агресивною поведінкою. До такого типу жертв можуть відноситись особи, які певним чином умисно спонукають кримінального правопорушника до вчинення протиправних дій. Як правило, відносно провокативних жертв вчиняються кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я або проти статевої свободи та статевої недоторканості.

Вказане також підтверджується думками вчених, які вказують, що кримінологами при характеристиці віктимної поведінки жертви, пов'язаної зі створенням конфліктної ситуації або прийнятті участі в ній, з діями жертви, що містять ознаки того чи іншого правопорушення, у тому числі злочину, а також з вчиненням нападів, образ, скандалів, знущаннях, інших неналежній поведінці надають різні визначення – «провокуюча», «конфліктна», «неправомірна», «негативна». На думку автора, ці визначення можуть розглядатися як синоніми, тому що дії, які вони визначають, мають однаковий механізм, а саме вчинення неправомірних дій, що може виражатися в нападах, образах, скандалах, знущаннях, інших негативних діях з боку потерпілого. Така поведінка, безумовно, є джерелом конфлікту і провокацією злочину. За вибірковими даними 35 % вбивств і 30 % тілесних ушкоджень різної ступені тяжкості були викликані такими діями потерпілих, як побої, знущання, образи; при цьому 57 % із них були в стані алкогольного або наркотичного сп'яніння. Майже в 95 % випадках безпосередньо перед вбивством і нанесенням тяжких тілесних ушкоджень між жертвою і злочинцем був конфлікт. Форми провокації злочину з боку потерпілих поділяються на активні та пасивні. При активній формі провокації потерпіла особа вчиняє дії, які утворюють загрозу його життю або здоров'ю, але він сподівається на те, що особа, яка

провокується через своє соціальне положення, властивості характеру або недостатності фізичної сили не відповість йому насиллям. Дуже часто при вчиненні побутових насильницьких злочинів має місце помилкова оцінка можливої реакції члена родини, який став об'єктом провокації. Потерпілі вважали, що сімейні традиції або страх утримають особу, яка провокується від застосування зворотного насильства. Пасивна форма провокації пов'язана з невиконанням обов'язків, що пов'язані з громадськими, товаришескими, родинними чи іншими відносинами (наприклад, неповернення грошового боргу) [6].

4) *латентні жертви* – ті, що зумовлюють кримінально протиправну поведінку через приховування від правоохоронних органів факту вчинення щодо себе кримінального правопорушення. Вказаний тип жертв є найбільш небезпечним з точки зору кримінологічної протидії злочинності.

Б. М. Головкін вказує, що до природно латентних жертв належать невстановлені особи, яким заподіяна злочинами шкода. Механізм утворення природно латентних жертв включає: а) неповідомлення особисто зацікавленими у відновленні порушених злочином прав та відшкодування заподіяної шкоди особами (жертвами та їх законними представниками) органам досудового розслідування і прокурору про вчинені злочини, а також їхнє не звернення до суду у порядку приватного звинувачення; б) неповідомлення інших обізнаних суб'єктів до органів державної влади, уповноважених розпочати досудове розслідування щодо вчинених проти фізичних і юридичних осіб злочини; в) не виявлення самостійно прокурором, слідчим чи працівником іншого підрозділу із будь-якого джерела обставин, що свідчать про вчинення злочину, жертвою якого стали фізичні або юридичні особи; г) не з'явлення із зізнанням органам досудового розслідування, прокурору або суду про злочин, факт учинення якого відомий тільки злочинцю (умисні вбивства із інсценуванням під нещасні випадки, самогубства, вбивства із приховуванням трупа, вбивства людей, які рахуються зниклими безвісті). До штучно латентних або квазілатентних жертв належать відомі особи, злочини про яких залишилися прихованими від офіційного обліку, а також постраждалі особи, що не були визнані потерпілими в кримінальному провадженні у формі приватного звинувачення [7].

Що стосується кримінальних правопорушень, які вчиняються у сфері медичної діяльності, варто відзначити, що здебільшого їх жертви відносяться до латентного типу. Вказане може бути пояснено декількома факторами. По-перше, часто пацієнти, які зазнають кримінально протиправного впливу з боку медичного працівника не усвідомлюють цього у повному обсязі. Цьому сприяє те, що непоодинокими є випадки, коли медичні працівники або не у повному обсязі надають інформацію щодо стану здоров'я пацієнта, або страхують себе шляхом неповного внесення даних у медичні інформаційні бази. Відповідно пацієнт, якого попередньо не повідомили про всі ризики медичного втручання або існуючі способи лікування не може оцінити професійність лікаря та, відповідно, вважають, що негативні наслідки для здоров'я настали не через неправильне лікування, а у зв'язку із особливостями перебігу хвороби чи їх стану.

По-друге, наприклад, наслідками кримінального правопорушення, передбаченого ст. 140 КК України часто є смерть пацієнта. Через особливості медичної діяльності та медичного документообігу реальні причини смерті пацієнта можуть залишатись як поза увагою його родичів, так і поза увагою правоохоронних органів. Більше того, навіть у випадку звернення родичів до правоохоронних органів, відповідно до ст. 238 КПК України, встановлення причини смерті відноситься до компетенції судово-медичного експерта, який також є співробітником закладу системи Міністерства охорони здоров'я, що підвищує ймовірність сприяння колегам у приховуванні справжньої причини смерті.

5) *випадкові жертви* – ті, що зазнали кримінально протиправного впливу через збіг обставин. Таким особам не притаманна віктимна поведінка. Як і латентні, випадкові часто стають жертвами кримінальних правопорушень, що вчиняються у сфері медичної діяльності. Наприклад, у випадку вчинення таких кримінальних правопорушень як неналежне виконання професійних обов'язків, що спричинило зараження особи вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби, ненадання допомоги хворому медичним працівником та неналежне виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником часто пов'язано не із обранням конкретного потерпілого, а зі ставленням лікаря до виконання професійних обов'язків. Пацієнт не може та не повинен заздалегідь оцінювати потенційну ймовірність спричинення йому шкоди конкретним лікарем, який провадить медичну діяльність у порядку, встановленому законодавством України.

Дещо іншою може бути ситуація, коли особа звертається за медичною допомогою до іншої особи, яка її надає незаконно. У цьому випадку віктимна поведінка полягає у свідомому обранні непрофесійного лікаря та відповідальності за прийняття рішення. Вказане стосується також розголошення лікарської таємниці (що часто безпосередньо пов'язано або з особою жертви або взаємозв'язком між жертвою та кримінальним правопорушником). Отже, вказане дозволяє констатувати, що тип жертви

протиправного діяння, що вчиняється у сфері медичного обслуговування часто визначається через спосіб інтеракції між жертвою та кримінальним правопорушником.

Висновки. Таким чином, проведене дослідження надало підставу для констатації, що типовими кримінологічними ознаками жертви кримінального правопорушення, що вчиняється у сфері медичної діяльності є: 1) *низький рівень обізнаності у сфері охорони здоров'я*. Як правило, більшість жертв таких протиправних діянь не мали знань, достатніх для надання оцінки неправомірності/помилковості дій медичних працівників, які надавали їм медичні послуги; 2) *низький рівень правової освіти*. Аналіз судових вироків свідчить про те, що більшість жертв не знали свої права на медичне забезпечення, охорону здоров'я та конфіденційність щодо його стану. Низка жертв не зверталась за допомогою до правоохоронних органів, оскільки або вважали, що не отримають бажаних результатів, або не усвідомили факт вчинення щодо себе протиправного діяння; 3) *середній ступінь віктимності*. Здебільшого, жертви досліджуваного виду кримінальних правопорушень не були віктимними. Вчинення щодо них протиправних діянь, як правило, не зумовлювалось їх віктимною поведінкою (за виключенням окремих видів кримінальних правопорушень, таких як, наприклад, незаконної лікувальної діяльності); 4) *високий ступінь ризику вторинної віктимізації*. Особливості складу досліджуваного виду кримінальних правопорушень часто унеможливають своєчасне виявлення потенційно криміногенних ситуацій у сфері медичного обслуговування, що, відповідно, ускладнює виправлення віктимних настанов у жертв.

Література

1. Ткаченко І. М. Співвідношення потерпілої особи і жертви кримінального правопорушення. URL: <https://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/286273/280209f>
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
3. Проект Кримінального кодексу України. URL: <https://newcriminalcode.org.ua>
4. Пономарьова Т. І. Теоретико-прикладні засади становлення та розвитку ювенальної віктимології в Україні : монографія / за заг. ред. Є. С. Назимка. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. 368 с.
5. Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони, схвалений Указом Президента України від 11 травня 2023 року № 273/2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273/2023#Text>
6. Давиденко В.Л. Провокуюча поведінка жертви насильницького злочину. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/4d389df4-0720-4244-9da5-1d5db5830beb/content>
7. Головкін Б.М. Поняття латентної жертви злочину у віктимології. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/8c56ac6d-f0ad-435f-a070-26b63aadb71/content>

References

1. Tkachenko, I. M. (2023) Spivvidnoshennia poterpiloi osoby i zhertvy kryminalnoho pravoporushennia [The relationship between the injured person and the victim of a criminal offense]. URL: <https://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/286273/280209f> [in Ukrainian].
2. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy [Criminal Procedure Code of Ukraine] vid 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> [in Ukrainian].
3. Proiekt Kryminalnoho kodeksu Ukrainy [Draft Criminal Code of Ukraine]. URL: <https://newcriminalcode.org.ua> [in Ukrainian].
4. Ponomarova, T. I. (2022) Teoretyko-prikladni zasady stanovlennia ta rozvytku yuvenalnoi viktymolohii v Ukraini [Theoretical and applied principles of the formation and development of juvenile victimology in Ukraine]: monohrafiia / za zah. red. Ye. S. Nazymka. Odesa : Vydavnychiy dim «Helvetyka». 368 s. [in Ukrainian].
5. Kompleksnyi stratehichnyi plan reformuvannia orhaniv pravoporiadku yak chastyny sektoru bezpeky i oborony [Comprehensive strategic plan for reforming law enforcement agencies as part of the security and defense sector], skhvalenyi Ukazom Prezydenta Ukrainy vid 11 travnia 2023 roku № 273/2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273/2023#Text> [in Ukrainian].
6. Davydenko, V.L. (2014) Provokuiucha povedinka zhertvy nasylnytskoho zlochynu [Provocative behavior of a victim of a violent crime]. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/4d389df4-0720-4244-9da5-1d5db5830beb/content> [in Ukrainian].
7. Holovkin, B. M. (2013) Poniattia latentnoi zhertvy zlochynu u viktymolohii [The concept of a latent victim of crime in victimology]. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/8c56ac6d-f0ad-435f-a070-26b63aadb71/content> [in Ukrainian]

Дата надходження статті: 04.11.2025

Дата прийняття статті: 01.12.2025

Опубліковано: 29.12.2025